

Γιάννης Μηλιός:

Σας ευχαριστώ για την πρόσκληση. Ας ξεκινήσω με κάτι που ήδη ειπώθηκε. Έχουμε μία τομή στην πολιτική σκηνή και τα πολιτικά πράγματα με τη συμμετοχή του ΛΑΟΣ στην κυβέρνηση. Αυτό δεν το βλέπουμε πρώτη φορά με την κυβέρνηση που σχηματίστηκε, το είδαμε ωστόσο και με τον Νόμο-Πλαίσιο. Τι κοινό έχει η κατάσταση στα Πανεπιστήμια με την κατάσταση γενικότερα στη χώρα, όπου και στις δύο περιπτώσεις η λύση είναι μία μεγάλη Κοινοβουλευτική πλειοψηφία;

Εκ των πραγμάτων η συγκρότηση ενός κόμματος του μνημονίου, του νεοφιλελευθερισμού κλπ., σαν αποτέλεσμα μιας μεγάλης κρίσης νομιμοποίησης των πολιτικών που ασκούνται και των κομμάτων που στηρίζουν αυτές τις πολιτικές: Απέναντί τους βρίσκονται κινήματα, πλατείες «αγανακτισμένων» πολιτών, αποφάσεις συνελεύσεων, αποφάσεις οργάνων στα Πανεπιστήμια, μέχρι και πρυτάνεις που στηρίζονταν από το ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ καταδίκάζαν αυτό το νόμο.

Στην κοινωνία έχουμε διαδοχικά κύματα κινητοποιήσεων, κάθε ένα απ' τα οποία όταν ξεκινά (γιατί έχουμε μετά και την υποχώρησή του), είναι μεγαλύτερο από τα προηγούμενα. Φθάσαμε από τις μεγάλες διαδηλώσεις στις τεράστιες συγκεντρώσεις στις πλατείες, από τις πλατείες στις πολύ μεγάλες κινητοποιήσεις με τις καταλήψεις των δημόσιων κτιρίων, και από εκεί στην 28η Οκτωβρίου, με την αυθόρμητη εκείνη έκρηξη όπου δεν μπορούσαν να κάνουν ούτε μία εθνική παρέλαση, όπου αποδοκιμάστηκαν όλες οι αρχές και τα σύμβολα του κράτους. Επομένως ενώ ο Παπανδρέου, από τη δική του μεριά ήθελε να μείνει και να εξαντλήσει την τετραετία, και επιδίωκε μάλιστα να επανεκλεγεί στις επόμενες εκλογές, κατέρρευσε πολιτικά. Τον ρίξαμε εμείς, δηλαδή τα κινήματα, οι εργαζόμενοι, οι άνεργοι. Δεν ήμασταν βέβαιοι τόσο ισχυροί ώστε να επιβάλλουμε μία δική μας λύση, αλλά οξύναμε τις αντιφάσεις στον αντίπαλο σε τέτοιο σημείο που να κλυδωνίζεται.

Και στη μία και στην άλλη περίπτωση, στο Πανεπιστήμιο και στην κοινωνία, η έλλειψη νομιμοποίησης αντιμετωπίστηκε με μία μεγάλη κοινοβουλευτική πλειοψηφία στην κεντρική πολιτική σκηνή, δηλαδή τη συσπείρωση των κομμάτων που έτσι και αλλιώς συνέκλιναν στις πολιτικές τους αλλά δεν ήθελαν να το ομολογήσουν. Αυτό που αναγκάστηκαν να κάνουν ξεκαθαρίζει τα πράγματα και δείχνει ποιο είναι άμεσα το καθήκον: καθήκον είναι αυτή η αναταραχή, ή αν θέλετε η ενεργοποίηση της κοινωνικής πλειοψηφίας, δηλαδή η κοινωνική αποδοκιμασία των πολιτικών και κομμάτων του μνημονίου να πάρει πολιτικά χαρακτηριστικά, να πάρει δηλαδή τον χαρακτήρα ενός μετώπου, το οποίο να αναδείξει συγκεκριμένους στόχους εναλλακτικής πρότασης εξουσίας. Τους στόχους που ενώνουν, όχι μόνο τις αριστερές δυνάμεις, αλλά είναι αποδεκτοί στον ευρύτερο κόσμο που πλήττεται.

Τη μεγαλύτερη αποσύνθεση έχει βεβαίως το ΠΑΣΟΚ, το οποίο έχει και την ευθύνη της διακυβέρνησης όλα αυτά τα χρόνια. Σε ποσοστά που, ακόμα κι αν ξεπερνούν το 10% ή 13% που καταγράφουν οι δημοσκοπήσεις, διότι π.χ. κάποιιοι ντρέπονται να πουν ότι ψηφίζουν ΠΑΣΟΚ και λένε ότι ψηφίζουν ΔΗΜ.ΑΡ ή δεν απαντούν κλπ., εντούτοις βρίσκονται στο ιστορικό χαμηλό των τελευταίων 25 χρόνων. Ακόμα και

δεύτερο κόμμα να είναι, πρόκειται για κατάρρευση. Μια συσπείρωση λοιπόν, ενός πλατιού μετώπου για μία εναλλακτική διακυβέρνηση είναι εφικτή και αποτελεί την επιβεβλημένη λύση.

Προηγουμένως, να δούμε με ποιο τρόπο κατάφεραν επί δύο χρόνια σχεδόν, να απομακρύνουν αυτή την πολιτική κρίση, που ήλθε μετά την 28η Οκτωβρίου. Θεωρώ ότι κυβέρνησαν με το φόβο, τον τρόμο και την ενοχή, αλλά ο φόβος, ο τρόμος και η ενοχή ενεργοποιήθηκαν διότι συνδέθηκαν με υποσύνολα τις κυρίαρχης ιδεολογίας που είναι κυρίαρχα μέσα στον κόσμο της εργασίας, στον λαό, ακόμα και στην Αριστερά. Πώς μπόρεσαν να περάσουν την ενοχή, να στηριχτεί το «μαζί τα φάγαμε»; Ένα απ' τα κλασικά ιδεολογήματα είναι ότι αυτή η χώρα δεν παράγει τίποτα και «αφού η χώρα δεν παράγει τίποτα, πώς ζούσατε καλά; Κάποιο λάκκο έχει η φάβα...». «Και γιατί δανειζόμασταν, μήπως ζούσαμε πάνω από τις δυνατότητές μας»; Όλα αυτά είναι χυδαιότητες: Η Ελλάδα είναι μία καπιταλιστική χώρα. Ο καπιταλισμός είναι ένα σύστημα χρήματος, παράγει χρήμα από το χρήμα. Κάθε εμπόρευμα, λέει ο Μαρξ, όσο άσχημα και αν βρωμάει και όσο άσχημη όψη κι αν έχει, είναι όμοιο με όλα τα άλλα εμπορεύματα, διότι είναι ένας «μαγικός» μηχανισμός, όπου από το χρήμα παράγεται περισσότερο χρήμα. Όχι από εσάς ή εμένα. Οι καπιταλιστές πολλαπλασιάζουν το χρήμα που κατέχουν, μέσα από την εκμετάλλευση της εργασίας, και προεξοφλώντας διαρκώς το μέλλον με τον δανεισμό.

Λοιπόν, η Ελλάδα – ο ελληνικός καπιταλισμός – σήμερα, το 2011, με την κρίση παράγει 220 ετησίως δισ. ευρώ. Είναι πάρα πολλά, πρόκειται για μία πολύ αναπτυγμένη καπιταλιστική χώρα. Και κάθε καπιταλισμός, ιδιαίτερα στην εποχή των «απελευθερωμένων αγορών» και του νεοφιλευθερισμού, προωθεί τα συμφέροντά του μέσα (και) από τον δανεισμό, την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σφαίρας.

Δεύτερον, η κρίση χρέους δεν έχει να κάνει με το βαθμό ανάπτυξης του καπιταλισμού. Το περίφημο «μοντέλο ανάπτυξης» που λένε, το φτιάχνει το κεφάλαιο στην αυθόρμητη κίνησή του που στοχεύει στη μεγιστοποίηση του κέρδους του. (Είναι άλλο ζήτημα το τι οικονομικό μοντέλο θα προκρίνει μία λαϊκή εξουσία, δεν μας απασχολεί σήμερα το ζήτημα αυτό). Το κεφάλαιο κινείται σαν τυφλή δύναμη, σαν το νερό που πάει απ' τα ψηλά στα χαμηλά, κατευθύνεται εκεί που υπάρχει μεγαλύτερο ποσοστό κέρδους. Την εποχή που όλα τα χωράφια στη χώρα καλλιεργούνταν και που υπήρχε η Ιζόλα, ο ελληνικός καπιταλισμός σε σημερινές τιμές παράγαγε 80 δισ. ευρώ το χρόνο, τώρα παράγει 220. Γιατί δεν καλλιεργούνται τα χωράφια και παράλληλα έχουν συρρικνωθεί κάποιοι βιομηχανικοί κλάδοι; Διότι το κεφάλαιο «είδε» ότι το να στραφεί στα ιδιωτικά νοσοκομεία, τις χαλυβουργίες, τα εμπορικά πλοία, τα φάρμακα, τα πετρελαιοειδή, τις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες είναι πιο προσοδοφόρο από το να παραμένει στους κλάδους που άκμαζαν το 1960 ή το 1970. Και ο κόσμος (μισθωτοί και αυτοαπασχολούμενοι, ή μικροεπιχειρηματίες) στις αγροτικές περιοχές και στα νησιά είδε ότι θα έχει μεγαλύτερο εισόδημα αν μεταπηδήσει ως μισθωτός ή μικροεπιχειρηματίας στον τουρισμό, παρά αν συνεχίσει να καλλιεργεί τη γη, κι όλη αυτή η αλλαγή έγινε αυθορμήτως, με την εξέλιξη και ανάπτυξη του ελληνικού καπιταλισμού. Το κριτήριο αν μια χώρα είναι περισσότερο ή λιγότερο αναπτυγμένη,

είναι η συνολική χρηματική αξία της ετήσιας παραγωγής, το ΑΕΠ. Σας διαβάζω λοιπόν στοιχεία του ΔΝΤ από το έτος 2009, όπως δημοσιεύονται στην *IMF, World economic outlook database*:

Κατά κεφαλήν εγχώριο προϊόν σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (2009)

Ελλάδα	Ισπανία	Ιρλανδία	Γερμανία	Γαλλία
30.856 \$	29.527 \$	39.441 \$	34.219 \$	33.745 \$

Πρώτο συμπέρασμα: όλες οι χώρες που εξετάζουμε βρίσκονται σε κοντινά επίπεδα ανάπτυξης. Δεύτερον, η Ιρλανδία, χώρα την οποία χτύπησε η κρίση χρέους και εντάχθηκε στο μηχανισμό στήριξης, παράγει ένα υψηλότερο προϊόν ανά κάτοικο ετησίως από τη Γερμανία και τη Γαλλία. Επομένως η κρίση χρέους δεν είναι θέμα «μητρόπολης-περιφέρειας» ή «πλούσιων-φτωχών χωρών». Η κρίση χρέους είναι κάτι πολύ πιο πολύπλοκο και έχει να κάνει σε μεγάλο βαθμό με την αρχιτεκτονική του χρηματοπιστωτικού συστήματος, το ρόλο που παίζει η κεντρική τράπεζα κλπ.

Δεν έχει να κάνει, δηλαδή, με το ευρώ καθαυτό, αλλά με τις ασκούμενες πολιτικές, με τον νεοφιλελευθερισμό της Ευρωζώνης. Το ευρώ είναι «κάτι» μέσα απ' το οποίο εκφράζεται η κυριαρχία και διευρυνόμενη αναπαραγωγή του κεφαλαίου• οι ίδιες σχέσεις μπορούν να εκφράζονται με οποιοδήποτε άλλο νόμισμα, το εσκούδο, τη λιρέτα, ή τη δραχμή, όπως συνέβαινε στην Ελλάδα πριν την εισαγωγή του ευρώ.

Όπως γνωρίζετε, η παρούσα παγκόσμια κρίση υπερσυσσώρευσης ξεκίνησε από τη χρηματοπιστωτική σφαίρα και σε σύντομο διάστημα έπληξε τις τράπεζες σε ΗΠΑ, Ευρώπη κλπ. Από τη στιγμή που τα κράτη αρχίζουν να δημιουργούν μηχανισμούς προστασίας για τις τράπεζες, η κρίση εξελίσσεται σε κρίση δημόσιου χρέους. Η κρίση δημόσιου χρέους ξεσπά πρώτα στο Ντουμπάι, μετά στην Ευρωζώνη και μετά σε όλες τις χώρες. Το χρέος εκτινάσσεται. Στην Ιαπωνία είναι πάνω από 200% του Α.Ε.Π. Στην Ευρωζώνη αυτό το μεγάλο χρέος (καίτοι μικρότερο της Ιαπωνίας) αρχίζει να εκδηλώνει χαρακτηριστικά χρηματοπιστωτικής αφερεγγυότητας (*insolvency*). Τι σημαίνει αυτό; Ότι στην Ευρώπη, αυτοί που δανείζουν τα κράτη / τους κρατικούς προϋπολογισμούς, δε θέλουν πια να δανείσουν. Στην Ιαπωνία δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο, και παρά το μέγεθος του χρέους τα επιτόκια παραμένουν πολύ χαμηλά, διότι οι κάθε λογής κάτοχοι χρήματος εξακολουθούν να δανείζουν το ιαπωνικό δημόσιο, και το χρέος παραμένει διαχειρίσιμο. Διότι στην Ιαπωνία το δημόσιο έχει την αρωγή της Κεντρικής Τράπεζας, η οποία εγγυάται το 100% του κρατικού χρέους και δανείζει στο κράτος τα ποσά που απαιτούνται, έναντι ισόποσης αξίας ομολόγων που εκδίδει.

Γιατί δεν συμβαίνει το ίδιο στην Ευρώπη; Διότι η απόλυτα νεοφιλελεύθερη αρχιτεκτονική της Ε.Ε., δηλαδή οι συνθήκες του Μάαστριχτ, της Λισαβόνας κλπ., απαιτεί ότι όλα τα προβλήματα σχετικά με το δημόσιο χρέος των κρατών-μελών θα τα επιλύουν άμεσα οι απελευθερωμένες χρηματαγορές, χωρίς την προστατευτική παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Μάλιστα οι Ευρωπαίοι ηγέτες εν πολλοίς επιτάχυναν την κρίση χρηματοπιστωτικής αφερεγγυότητας (για να την χρησιμοποιήσουν ως όπλο εναντίον των εργαζομένων). Θυμάστε ότι ο Παπανδρέου παρομοίαζε την Ελλάδα με τον Τιτανικό. Το δημόσιο

χρέος όμως είναι σαν μια τράπεζα. Φανταστείτε τον διευθυντή μιας τράπεζας να λέει ότι η επιχείρηση που διευθύνει είναι Τιτανικός και όλοι οι υπάλληλοι είναι διεφθαρμένοι, οι ισολογισμοί πλαστοί κλπ. Όλοι οι καταθέτες θα σπεύσουν να αποσύρουν τα χρήματά τους, η τράπεζα θα θεωρηθεί αναξιόπιστη, καμιά άλλη τράπεζα δεν θα τη δανείζει, δεν θα μπορεί καν να πληρώσει τους καταθέτες που αποσύρονται, θα αναστείλει τη λειτουργία της και θα μπει σε διαδικασία εκκαθάρισης. Η ίδια συμπεριφορά προκλήθηκε στους δανειστές του ελληνικού δημοσίου, είτε επρόκειτο για καταθέτες που επιζητούσαν ένα εγγυημένο ικανοποιητικό επιτόκιο είτε για καπιταλιστές του χρήματος που είχαν εντάξει την αγορά ομολόγων του ελληνικού δημοσίου στη στρατηγική μεγιστοποίησης του κέρδους τους. Ο ίδιος μηχανισμός μετέφερε τη χρηματοπιστωτική αφερεγγυότητα του δημόσιου χρέους από τη μία χώρα της Ευρωζώνης στην άλλη, και έτσι, σήμερα έχουμε όχι απλώς την Ιρλανδία και την Πορτογαλία αλλά την Ισπανία και Ιταλία, με την τελευταία π.χ. να δανείζεται με 6,5% ή 7%, σε μια στιγμή που οι δύο αυτές χώρες έχουν ανάγκη δημόσιου δανεισμού περίπου 10 δις την εβδομάδα για ένα ολόκληρο χρόνο (κάθε βδομάδα, δηλαδή, να δανείζονται 10 δις με σχεδόν απαγορευτικά επιτόκια).

Αυτή, λοιπόν, την κρίση χρέους, η οποία είναι όψη της συνολικής κρίσης υπερσυσσώρευσης, θεωρούν οι κυρίαρχες δυνάμεις ότι μπορούν να την χρησιμοποιήσουν σαν το εφιαλτήριο, το εργαλείο, την αφετηρία, για να πετύχουν ένα πολύ μακρόπνοο σχέδιο: την αντιδραστική αναδιάρθρωση των κοινωνιών της Ευρώπης. Την αναδιανομή του εισοδήματος μέσα από το κόσμητο του μισθού, την εξαφάνιση του κοινωνικού μισθού, την ενίσχυση του εργοδοτικού δικαιώματος και της αυθαιρεσίας του επιχειρηματία και του κεφαλαίου μέσα από την κατάργηση των συλλογικών συμβάσεων και των δικαιωμάτων, τη διακυβέρνηση τέλος με τρόπους «έκτακτης ανάγκης». Αυτή είναι η στρατηγική τους και, βεβαίως, αυτή η πολιτική των περικοπών δημιουργεί ύφεση. Αλλά αυτό από το οποίο πάσχει το κεφάλαιο στην κρίση, δεν είναι η έλλειψη ζήτησης, αλλά η έλλειψη υπεραξίας. Υπάρχει μια καταπληκτική ανάλυση του Μαρξ που λέει τα εξής περίπου: «κάθε καπιταλιστής θέλει οι εργάτες του να παίρνουν όσο το δυνατόν χαμηλότερο μισθό έτσι ώστε να είναι πιο υψηλά τα κέρδη του, γιατί το προϊόν, η νέα αξία που παράγεται διανέμεται σε μισθούς και κέρδη, άρα τα κέρδη αυξάνουν όταν οι μισθοί πέφτουν. Συγχρόνως, όμως, θέλει οι εργάτες όλων των άλλων καπιταλιστών να έχουν όσο το δυνατόν υψηλότερο μισθό για να αγοράζουν τα προϊόντα που αυτός παράγει στην επιχείρησή του». Αυτή η δομική-συστημική αντίφαση, στην κρίση λύνεται με την ενίσχυση της κύριας όψης της, που είναι η σχέση του *κάθε καπιταλιστή με τους δικούς του εργάτες*. Και πάντα στις κρίσεις έχουμε μια επίθεση στο εισόδημα και στα δικαιώματα των εργαζομένων, μια στρατηγική αναδιανομής του παραγόμενου πλούτου υπέρ του κεφαλαίου. Στην εποχή του Ricardo, δηλαδή στις πρώτες φάσεις μετά τη βιομηχανική επανάσταση, στο Λονδίνο την περίοδο των κρίσεων πέθαιναν άνθρωποι κυριολεκτικά από την πείνα στους δρόμους (όπως πεθαίνουν σήμερα στη Βομβάη και την Καλκούτα) μετά από το κόσμητο των μισθών, την ανεργία, κλπ.

Τί συμβαίνει όμως μετά μια τέτοια καταστροφή; Η καταστροφή λειτουργεί ως εκκαθάριση των μη επαρκώς αξιοποιούμενων ατομικών κεφαλαίων και επομένως

δημιουργεί προϋποθέσεις για την καπιταλιστική ανάκαμψη. Κλείνουν οι λιγότερο παραγωγικές επιχειρήσεις, δημιουργούνται για αυτούς που μπορούν να αντέξουν καλύτερες ευκαιρίες, ανεβαίνει το ποσοστό κέρδους με μικρότερη παραγωγή. Για τον καπιταλιστή είναι καλύτερα να δαπανά 1000 και να έχει κέρδος 200, παρά να δαπανά 1300 και να έχει κέρδος 210 (διότι το ποσοστό κέρδους που είναι ο λόγος κέρδη/συνολικό καταβαλλόμενο κεφάλαιο, ανεβαίνει στην περίπτωση 1000-200). Επομένως, η συρρίκνωση της παραγωγής είναι όψη της στρατηγικής της καπιταλιστικής τάξης. Αυτό που θέλουν να εξαλείψουν είναι οι κατακτήσεις των εργαζομένων, η ικανότητά τους για αντίσταση, το κοινωνικό κράτος. Ο αναπτυγμένος καπιταλισμός δεν είχε πάντα κοινωνικό κράτος.

Το κοινωνικό κράτος προέκυψε από ένα συγκεκριμένο ταξικό συσχετισμό δύναμης και οικοδομήθηκε σε 3 ιστορικές εποχές: μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στο Μεσοπόλεμο στη δεύτερη φάση της κρίσης που ξέσπασε το '29 και μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Το ΙΚΑ στην Ελλάδα φτιάχτηκε τη δεκαετία του '30 στο δεύτερο κύμα. Το πρώτο κύμα άρχισε από το Βενιζέλο με την εργατική νομοθεσία, λίγο πρώιμα ως προς τις περισσότερες άλλες αναπτυγμένες χώρες.

Σήμερα σε όλες τις χώρες ξεδιπλώνεται μια επίθεση των κυρίαρχων πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων ενάντια στην εργασία. Θέλουν να καταργήσουν τα δικαιώματά μας, να αυξήσουν το βαθμό εκμετάλλευσης της εργασιακής μας δύναμης. Θα το πετύχουν; Είναι πιθανόν. Δεν πρέπει όμως να τους αφήσουμε. Ο μόνος τρόπος να μην πετύχουν είναι οι αντιστάσεις μας, τα κινήματα, η συγκρότηση ενός εναλλακτικού πόλου εξουσίας που θα τους ανατρέψει.

Οι αντιστάσεις δεν βρίσκονται στο επίπεδο που θα θέλαμε, αλλά είναι υπολογίσιμες και παράγουν ήδη σημαντικά αποτελέσματα. Έχουμε ρίξει τον Παπανδρέου, έχουμε αναγκάσει το σύστημα να δείξει ότι κυβερνάει ένα κόμμα (το κόμμα του Μνημονίου: ΠΑΣΟΚ-ΝΔ-ΛΑΟΣ), να περνάει νόμους με «συντριπτική πλειοψηφία» αλλά χωρίς νομιμοποίηση, έτσι ώστε η συμπόρευση ΠΑΣΟΚ-ΝΔ-ΛΑΟΣ να είναι το μόνο τους «επιχείρημα».

Ο εναλλακτικός πόλος εξουσίας θα οικοδομηθεί σε τέσσερις άξονες:

Αναδιανομή: Να καταργήσουμε το μνημόνιο, να πάρουμε πίσω αυτά που μας έχουν αφαιρέσει τα τελευταία χρόνια, να εγγυηθούμε το ελάχιστο εισόδημα, έναν άλλο δημόσιο τομέα, που να υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον (με διαφάνεια, και υπό κοινωνικό έλεγχο), με αύξηση των εσόδων μέσα από ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα (περιουσιολόγιο, κατάργηση τραπεζικού απορρήτου: δεν είναι δυνατόν από τα 220 δις ευρώ που παράγονται ετησίως, το δημόσιο να μην μπορεί να συλλέγει 60 δις, φορολογώντας τα κέρδη, τις προσόδους, τα ψηλά εισοδήματα, τη μεγάλη ακίνητη περιουσία...), με αύξηση δαπανών για υγεία-παιδεία-κοινωνική προστασία και μείωση των δαπανών για την καταστολή: λιγότερες στρατιωτικές δαπάνες... Στην Ελλάδα υπάρχουν 740.000 δημόσιοι υπάλληλοι μαζί με τους ωρομίσθιους και τους έκτακτους και από αυτούς 160.000 είναι οι ένστολοι, αναλογία που δεν υπάρχει ούτε στις Η.Π.Α. Οι μίζες και τα συστήματα διαφθοράς γύρω από το κράτος καταστολής είναι γνωστά.

Αλληλεγγύη: Κοινωνική προστασία για ομάδες που έχουν ανάγκη, κανένας άνεργος χωρίς επίδομα, κανένας φόρος σε όσους ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, αναστολή για τους ανθρώπους αυτούς των δόσεων για στεγαστικά δάνεια, ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, με μια φράση κοινωνικό κράτος και ασφαλιστικό σύστημα που να αντιστοιχεί στις ανάγκες των πολλών.

Ανάπτυξη: Δεν εννοούμε να επιτύχει και πάλι το ελληνικό κεφάλαιο θετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης (ή να έχουν οι όμιλοι Βαρδινογιάννη, Λάτση, Στασινόπουλου, Μπόμπολα κλπ. περισσότερα κέρδη), ούτε μπορούμε να επιλέξουμε μια στρατηγική εθνικής αναδίπλωσης και ανταγωνισμού μέσα από το νόμισμα ή οτιδήποτε παρόμοιο (να γυρίσουν όλες οι χώρες στο νόμισμά τους και να ξαναρχίσει ένα νομισματικός πόλεμος στην Ευρώπη, όπως στο Μεσοπόλεμο), αλλά μια ανάπτυξη με κέντρο τον εργαζόμενο άνθρωπο και τις κοινωνικές ανάγκες. Μιλάμε για μία διαφορετική αντίληψη, ένα άλλο στρατηγικό όραμα που προϋποθέτει ισχυρή δημόσια παρουσία, τραπεζικές λειτουργίες ειδικού σκοπού, επομένως ένα δημόσιο και κοινωνικά ελεγχόμενο τραπεζικό σύστημα (που θα μεριμνά π.χ. για τη χρηματοδότηση της πρώτης κατοικίας, της μικρής επιχείρησης, της τοπικής ανάπτυξης, του περιβάλλοντος, της κοινωνικής συνοχής, του ασφαλιστικού συστήματος, κλπ.).

Αναδιαπραγμάτευση του δημόσιου χρέους, με διαγραφή μεγάλου μέρους και του διακρατικού χρέους και αυτού που διακρατά η ΕΚΤ, με προστασία των ασφαλιστικών ταμείων και με ρήτρα μεγέθυνσης. Αναστολή πληρωμής τόκων για τουλάχιστον τρία χρόνια, ώστε να εξασφαλιστεί ένα κονδύλι δημόσιων επενδύσεων τουλάχιστον 50 δις ευρώ.

Επίσης, υπάρχει ένα ζήτημα με το ιδιωτικό χρέος. Το ιδιωτικό χρέος στηρίζεται σε ένα συμβόλαιο που συνομολογήθηκε σε *δεδομένες συνθήκες* ανάμεσα στο νοικοκυριό και τον τραπεζίτη: δεδομένο επίπεδο εισοδήματος του δανειζόμενου, απασχόληση, ύψος επιτοκίων, κλπ. Όταν οι συνθήκες έχουν αλλάξει, έχει κοπεί το εισόδημα του δανειολήπτη, τα μέλη του νοικοκυριού είναι άνεργα, με ευθύνη κυρίως του κεφαλαίου και των τραπεζών και όχι του ίδιου του εργαζόμενου, το συμβόλαιο αυτό πρέπει να επανεκτιμηθεί. «Κούρεμα» επομένως και του ιδιωτικού χρέους, με κριτήρια κοινωνικά, καθώς δεν μπορούμε να επιτρέψουμε τα αποτελέσματα της κρίσης να τα επωμιστούν όσοι πλήττονται από την κρίση και τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές.

Δημοκρατία: Το τελευταίο που αφήσαμε, το οποίο όμως αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του εναλλακτικού - αριστερού κυβερνητικού προγράμματος είναι η Δημοκρατία. Όλα όσα αναφέραμε δεν θα πραγματοποιηθούν με διατάγματα που θα εκδώσει ένα κόμμα, ή ένα ενωτικό πολιτικό υποκείμενο, θα πρέπει να τα βάλει σε κίνηση ο ίδιος ο κόσμος και τα κινήματα. Χωρίς τις κινητοποιήσεις και τις πρωτοβουλίες του κόσμου της εργασίας, των ανθρώπων του πολιτισμού, των ανέργων, το τοπικών κοινωνιών, των πρωτοβουλιών για το περιβάλλον και τα δικαιώματα δεν γίνεται τίποτα. Αυτός ο δρόμος από τη σκοπιά της Αριστεράς, μπορεί να γίνει ο δρόμος αμφισβήτησης του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος.

Ας το διατυπώσουμε με τη μορφή ενός εμπειρικού ερωτήματος: υπάρχουν χώρες μέσα στο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα που μέσα από έναν άλλο συσχετισμό πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων, και μία άλλου τύπου κυβέρνηση, αμφισβητούν τον νεοφιλελευθερισμό; Επιπλέον, αυτή η αμφισβήτηση στηρίζεται σε μια ενεργό συμμετοχή των «από τα κάτω» που να θέτει σε έμπρακτη κριτική τις βάσεις του ίδιου του καπιταλισμού; Η απάντηση είναι θετική, υπάρχουν! Κυβερνήσεις στη Λατινική Αμερική, του Μοράλες, του Τσάβες, του Ισημερινού ... Κυβερνήσεις που ξεκίνησαν ίσως από μία σοσιαλδημοκρατική αυταπάτη για έναν «καπιταλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο», αλλά η ίδια η κοινωνική σύγκρουση τις έχει οδηγήσει σε άλλους δρόμους. Όταν θέτεις τους ανθρώπους πάνω από τα κέρδη, ή τις κοινωνικές ανάγκες πάνω από τον καταναγκασμό ότι για να παραχθεί οτιδήποτε, κάποιος πρέπει να αποκομίσει ατομικά ένα ικανοποιητικό ποσοστό κέρδους, βάζεις άλλες αρχές, βάζεις θέμα κοινωνικού ελέγχου, «αυτοκυβέρνησης» της κοινωνίας και της οικονομίας από τους ίδιους τους άμεσους παραγωγούς, μετασχηματισμό των ίδιων των σχέσεων παραγωγής.

Το πρόβλημα είναι τελικά πολιτικό: Να εκφραστεί η αντίσταση του κόσμου στις πολιτικές που καταστρέφουν τη ζωή μας, να νικήσουμε το φόβο και να πάρουμε τις τύχες μας στα χέρια μας.

Συντονιστής: Μία παρατήρηση και από εμάς: Είναι γενικότερα μία από τις μόνιμες κριτικές που κάνουμε σε βάρος της τεχνοκρατίας, αλλά αυτό που δεν ειπώθηκε σχεδόν ποτέ εδώ στην ΑΣΟΕΕ είναι ότι η οικονομική επιστήμη είναι μία κοινωνική επιστήμη, εμπεριέχει δηλαδή το στοιχείο του πολιτικού, του civil. Επομένως, ό,τι προκύπτει σε επίπεδο συστήματος ή σε επίπεδο οργάνωσης, φιλτράρεται απαραίτητα από το κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο.

Γιάννης Μηλιός: Μία λέξη ακόμα, αν μου επιτρέπεις, αυτό που είπες μόλις τώρα, που είναι απολύτως σωστό, ισχύει και για το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα δεν είναι ένα καζίνο όπου ό,τι χάνει ο ένας το κερδίζει ο άλλος, είναι κυρίως ένας μηχανισμός επιβολής κανόνων, ένας τρόπος καθοδήγησης του όλου οικονομικού συστήματος μίας καπιταλιστικής κοινωνίας. Ειδικότερα τις τελευταίες δεκαετίες, παίζει αυτόν ακριβώς τον ρόλο του εποπτικού-ρυθμιστικού μηχανισμού.

Από την πρώτη στιγμή που εμφανίζεται ο καπιταλισμός, ο καπιταλιστής έχει δύο πρόσωπα: είναι αφενός ο μάνατζερ, το άτομο που διοικεί την ανώνυμη εταιρεία, και αφετέρου είναι αυτός που κατέχει τους χρηματοπιστωτικούς τίτλους της επιχείρησης, τα αξιόγραφα και τα χρεόγραφα, δηλαδή τις μετοχές, τα δάνεια και τα ομόλογα της εταιρείας. Αυτό που κάνουν τα «χαρτιά» δεν είναι περισσότερη «κερδοσκοπία» από αυτήν που επιδιώκει ο μάνατζερ, είναι έλεγχος όλου του συστήματος με τρόπο ώστε όλες οι αποφάσεις να ευνοούν τα κέρδη, δηλαδή το κεφάλαιο και όλες οι πιέσεις «για προσαρμογή στον ανταγωνισμό» να μεταφέρονται στην εργασία. Γι' αυτό βασικός άξονας του κυβερνητικού μας προγράμματος είναι ο έλεγχος του χρηματοπιστωτικού συστήματος μέσα από τον κοινωνικό έλεγχο των τραπεζών, όπως ήδη είπαμε.